

УДК 011/016(477)(092)

Корифею українського бібліографознавства — 70! (до ювілею Галини Миколаївни Швецової-Водки)

1 грудня 2013 р. відзначила ювілей Галина Миколаївна Швецова-Водка — доктор історичних наук, професор кафедри бібліотекознавства і бібліографії Рівненського державного гуманітарного університету, один з провідних фахівців у галузі документознавства, книгознавства, бібліографознавства.

Наукові здобутки Галини Миколаївни дістали загальнодержавне і міжнародне визнання. За її підручниками "Бібліографічні ресурси України: загальна характеристика" (2000), "Вступ до бібліографознавства" (2004), "Документознавство" (2007), навчаються студенти всіх вищих навчальних закладів України на спеціальностях "Книгознавство, бібліотекознавство і бібліографія" і "Документознавство та інформаційна діяльність". Навчальний посібник "Документознавство" був перекладений російською мовою та виданий під назвою "Общая теория документа и книги" в 2009 р. у результаті співробітництва двох видавництв: київського — "Знання" та московського — "Рыбари". Впевнено перетнувши кордон, він і зараз слугує студентам Російської Федерації. Галина Миколаївна — автор монографій "Документ і книга в системі соціальних комунікацій" (Рівне, 2001) та "Документ в світле ноокоммунологии" (Москва, 2010); збірника власних праць "Теорія, історія, організація та методика бібліографії" (2011); словників "Документознавство: словник-довідник термінів і понять" (2011) та "Короткий термінологічний словник із бібліографознавства та соціальної інформатики" (1998); понад 200 статей і рецензій у наукових журналах і збірниках.

Перші наукові дослідження ювілярка розпочала ще в кінці 60-х рр. ХХ ст. Коло її наукових інтересів широке і різноманітне: теорія, історія, організація та методика бібліографії, комп'ютерна бібліографія, бібліографічна освіта, типологія книги, типологія документа, загальна теорія документознавства. Це свідчить про те, що Галина Миколаївна ніколи не шукала легкого наукового шляху. Вона є також розробником однієї з найскладніших теоретичних проблем — типології книги та документа, котрій присвятила понад 30 років життя. Ця тема тісно пов'язана з проблемами, що лежать у площині загальної теорії книгознавства, бібліографознавства, документознавства та соціальної інформатики. Проблема, обрана для вивчення ще у 70-х рр., збіглась з активізацією в радянському бібліографознавстві досліджень теорії бібліографії провідними російськими науковцями професорами О. Коршуновим, А. Соколовим, В. Клапюком та ін. Завдяки наполегливій дослідницькій діяльності Галини Миколаївни побачили світ десятки наукових публікацій, які продовжили здобутки попередників, стали гідним внеском у розвиток науки та зробили ювілярку визнаним лідером у бібліографознавстві й документознавстві. Результатом багаторічних досліджень став захист у 2002 р. докторської дисертації "Документ і книга в системі документальних комунікацій" у спеціалізованій вченій раді Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

Гортаючи сторінки наукових праць ювілярки, дивуючися невтомній енергії творчого духу, одержимості дослідника-науковця, вмінню скрупульозно розібратися у складних теоретичних питаннях, визначити суттєве, не боятися критики, а, навпаки, прагнути до дискусії. Наукове мислення Га-

лини Миколаївни відзначається глибинністю і чіткістю логіки, яка межує з математичною точністю, а дослідницький досвід — наполегливістю, послідовністю, виваженістю. Свідченням суспільного визнання наукового внеску вченої є численні позитивні рецензії на її видання та високий індекс цитування у статтях, монографіях, підручниках, дисертаціях.

Ми переконані, що багата наукова скарбниця ювілярки ще не заповнена по вінця, попереду — нові успіхи, здобутки, дослідження. Галина Миколаївна — учений великого потенціалу. Вона завжди має плани на майбутнє, реалізує їх творчо і самовіддано, впевнено йде до досягнення мети.

Галина Миколаївна не тільки компетентний науковець, а й талановитий педагог. Після закінчення аспірантури Ленінградського державного інституту культури у 1971 р. молодого фахівця запросили на посаду викладача Східно-Сибірського державного інституту культури. З того часу її життя пов'язане з вищою бібліотечною освітою. Пройшовши понад сорокарічний шлях від асистента до професора кафедри у вищих навчальних закладах України і Російської Федерації, Галина Миколаївна виявила рішучість і наполегливість у досягненні поставлених цілей, вміння переконувати людей та завоювала довіру колег й учнів.

За ці роки було підготовлено десятки тисяч кваліфікованих фахівців, які працюють у бібліотеках України та Російської Федерації, викладають у вищих та середніх навчальних закладах, займають керівні посади у міністерствах, управліннях культури та освіти різних регіонів України. Вони з вдячністю згадують свого мудрого і висококваліфікованого наставника.

Навчаючи студентів Рівненського державного інституту культури та Рівненського державного гуманітарного університету, використовуючи багаторічний педагогічний досвід та результати власних наукових досліджень, Галина Миколаївна підготувала і видала дев'ять навчальних посібників, яким надано гриф Міністерства культури та гриф Міністерства освіти і науки України. Безцінними для навчання та наукової роботи спеціалістів у галузі книгознавства, бібліотекознавства, бібліографознавства і документознавства є розроблені Галиною Миколаївною довідкові видання: "Документознавство: словник-довідник термінів і понять" (2011, 2013) та "Короткий термінологічний словник із бібліографознавства та соціальної інформатики" (1998). Останнє з названих видань, підготовлене у співавторстві з колегами-однодумцями кафедри бібліографознавства Рівненського державного інституту культури, було удостоєне у 1997 р. премії Сороса.

З-поміж великої кількості студентів Галина Миколаївна безпомилково вміє визначити здібних — потенційних науковців, розвивати їх творчі здібності, заохочувати до наукової та творчої діяльності. У 2000 р. під її науковим керівництвом студентами В. Вавринюк та А. Кузнецовою був підготовлений бібліографічний покажчик "Бібліографи Рівненської обласної універсальної наукової бібліотеки", виданий Рівненською державною науковою бібліотекою, а наступного року наукова робота випускниці В. Коржиньовської (Вавринюк) на тему "Біобібліографія як вид бібліографічної діяльності" посіла перше місце на відкритому Всеросійському

конкурсі студентських наукових робіт (Росія, м. Москва) і була нагороджена дипломом Міністерства освіти Росії. Студенти, науковими роботами яких керувала Галина Миколаївна, неодноразово ставали дипломантами Всеукраїнських конкурсів студентських наукових робіт, а результати їх наукових досліджень друкувались у наукових журналах та збірниках тез всеукраїнських і міжнародних конференцій.

Галина Миколаївна, розуміючи, що підготовка майбутніх кандидатів та докторів наук забезпечує перспективне зростання наукових кадрів спеціальності, стала ініціатором відкриття на кафедрі бібліотекознавства і бібліографії спочатку аспірантури, а у 2014 році — докторантури.

Набір до аспірантури за спеціальністю 07.00.08 "Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство" вперше було здійснено у 2004 р. З того часу під керівництвом Галини Миколаївни було захищено п'ять кандидатських дисертацій. У 2010 р. кандидатські дисертації М. Шатрової ("Документні ресурси української бібліографії образотворчого мистецтва (1996—2005): склад, зміст, особливості розвитку"), Л. Трачук ("Комп'ютеризація бібліографічної діяльності бібліотек в Україні (1991—2009): основні напрями розвитку бібліографування та бібліографічного обслуговування") були подані у спеціалізовану вчену раду Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського й успішно захищені. Наступного року захистили кандидатські дисертації О. Промська ("Розвиток метабібліографії в Україні (кінець XIX—початок XX ст.)") та Ю. Остапчук ("Інформаційно-бібліографічна система університетської бібліотеки: зміст, організація, використання"). У листопаді 2013 р. подарунком Галині Миколаївні перед днем народження став захист аспіранткою О. Постельжук дисертації на тему "Інформаційно-аналітична діяльність обласних універсальних наукових бібліотек України: основні напрями діяльності і види інформаційної продукції". Свій науковий ентузіазм Галина Миколаївна передала і викладачам спорідненої кафедри — документальних комунікацій, які в наступному році під керівництвом ювілярки планують розпочати науково-дослідну роботу як аспіранти.

Галина Миколаївна доклала максимум зусиль, щоб у 2014 році кафедра здійснила набір перших докторантів. Від народження ідеї до передачі документів у Міністерство освіти і науки України — всі кроки на шляху до вирішення цього питання Галина Миколаївна відстежувала особисто, розуміючи важливість підготовки таких кадрів для розвитку книгознавства, бібліотекознавства і бібліографознавства. Кожен аспірант та здобувач не обділений увагою Галини Миколаївни: порадить, який напрям обрати у вивченні наукової теми, які методи застосовувати у ході її розроблення. І в часи перемоги, і в години зневіри у своїх силах ми, її численні вихованці, отримували від наукового керівника безумовну підтримку, схвалення та розуміння.

Вміння досліджувати і вчитися самому, здатність особисто ретельно виконувати завдання і водночас уміти скеровувати інших, вимогливість і коректність, володіння прийомами переконливого донесення думки і вміння слухати, не обмежуючи творчості та ініціативи — ці якості вражають усіх, хто знайомий з ювіляркою.

Ерудованість, ґрунтовність, працездатність, надійність, впевненість, переконливість, творчість, талановитість, мудрість — це ті узагальнені риси, які віддзеркалюють непересячну постать Галини Миколаївни, викликають повагу і захоплення.

На якій би кафедрі і посаді вона не працювала, завжди підтримувала і підтримує зростання молодих наукових кадрів, незалежно від того, чи є вони її аспірантами. Кожен з них рекомендації і поради Галини Миколаївни сприймає як установку до активної та систематичної дії, вона відноситься до тих людей, з ким хочеться обговорювати всі робочі моменти, до кого хочеться звертатися за порадами навіть тоді, коли, здавалося б, їх особливо і не потребуєш.

Росіянка за національністю, Галина Миколаївна досконало вивчила українську мову, опанувала комп'ютерну техніку, соціальні мережі, ніколи не пропускає можливості дізнатись про щось нове, "тримає руку на пульсі" наукового життя. До пропозицій та рекомендацій вченої дослухаються колеги, тому що вони завжди обґрунтовані та спираються на наукові факти.

Галина Миколаївна, крім вирішення сили-силенної наукових та педагогічних питань, знаходить час для активної науково-організаційної та методичної роботи. Бере участь у численних міжнародних і всеукраїнських конференціях, втіленні міжнародних проєктів, пише рецензії й відгуки, є членом редколегії фахових журналів "Бібліотечна планета", "Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія"; наукових збірників "Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: наукові записки РДГУ", "Економіка та менеджмент: наукові записки РДГУ", "Термінологія документознавства та суміжних галузей знань", "Волинські історичні записки" та ін.

Прізвище Галини Миколаївни внесене до Книги Пошани Української бібліотечної асоціації за двома номінаціями "За внесок у розвиток бібліографії та бібліографознавства" і "За внесок у розвиток бібліотечної освіти", вона нагороджена Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України та Почесною відзнакою Української бібліотечної асоціації "За внесок у розвиток бібліографії та бібліографознавства" у 2003 р., стала переможцем конкурсів "Науковець РДГУ" 2009 і 2012 рр.

Не кожній людині випадає півстолітнє творче довголіття. Своє 70-річчя наша ювілярка зустрічає сповненою ідей, задумів, творчих проєктів.

Творчої Вам наснаги, натхнення, міцного здоров'я та довголіття, шановна Галина Миколаївно.

***Колектив кафедри бібліотекознавства
і бібліографії Рівненського державного
гуманітарного університету***

Редакційна колегія "Вісника Книжкової палати" приєднується до щирих привітань. Співпраця Галини Миколаївни із часописом розпочалась із першого ж його номера. Галина Миколаївна входила до складу його редколегії, а у п'ятому номері журналу статтею "Комп'ютерна технологія: термінологічні роздуми" вона дебютувала як авторка. І ця тісна співпраця триває вже сімнадцять років.

У публікаціях Г. Швецова-Водка порушує актуальні проблеми книгознавчої науки, підготовки фахівців, висловлює своє бачення шляхів їхнього розв'язання, свідченням чого стала підготовлена вченою стаття "Актуальні проблеми бібліографії", надрукована у "Віснику Книжкової палати".

Галина Миколаївна не лише сама тісно співпрацює з журналом, його авторами стали й її численні учні.

Шановна ювілярко, зичимо Вам ще багатьох творчих літ, вагомих здобутків на науковій ниві, щедрих урожаїв.